

Pettson och Findus mucklor och manicker

LÄRARHANDLEDNING

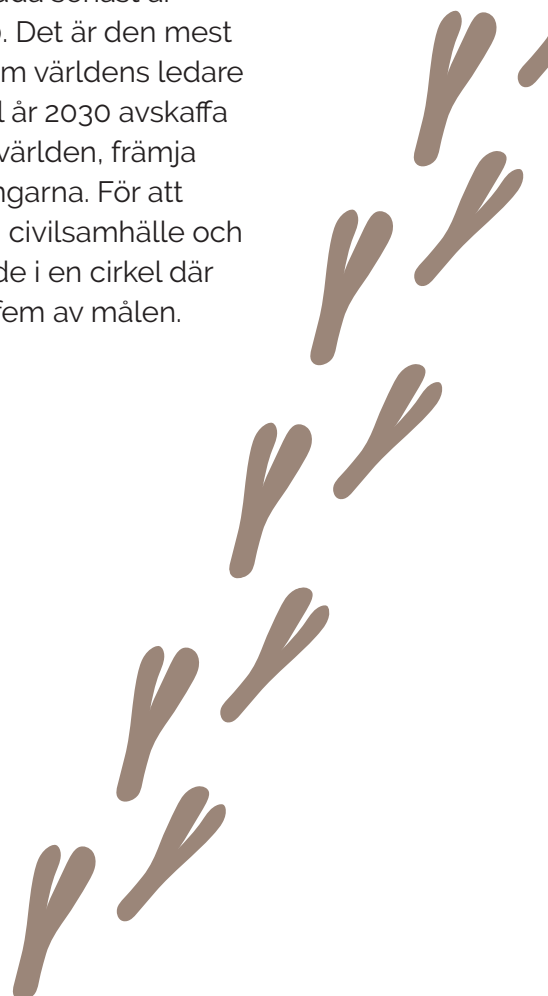
Inledning

Hösten 2018 började planerna smidas för en permanent utställning riktad till barn och unga utifrån Sven Nordqvists sagofigurer Pettson och Findus. Redan från början har det funnits en strävan att utställningen ska stimulera barn och elevers nyfikenhet vad gäller både naturvetenskap och fantasi. Genom att utställningen uppmuntrar till fantasi, lekfullhet och kreativitet är ambitionen att den ska skapa hopp och mod hos besökarna, att kunna förändra och påverka en omvärld, som ur en klimataspekt på många sätt kan uppfattas vara i kris. Utställningens fantasivärld kan då bli ett reflektionsrum, där alla besökare genom fantasins och sagans värld kan hitta alternativa, kreativa och konstruktiva sätt att förhålla sig till omvärlden.

Denna utställning är unik både till sin utformning och sitt innehåll. Den barnboksvärld som genomsyrar de välkända och populära barnböckerna om Pettson och Findus har inte använts på detta sätt tidigare, varken i Sverige eller utomlands. Utställningen har skapats med en genomtänkt tematik, teknik och hållbarhet, som ett genomgående pedagogiskt koncept relaterat till både läroplanerna och de globala målen.

Med fokus på Hållbarhet

Agenda 2030 är FN:s nya utvecklingsagenda och består av sjutton globala mål för hållbar utveckling som ska vara uppnådda senast år 2030. År 2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030. Det är den mest ambitiösa överenskommelsen för hållbar utveckling som världens ledare någonsin antagit. Det övergripande syftet är att fram till år 2030 avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa och vidta åtgärder mot klimatförändringarna. För att uppnå målen krävs det att både regering, privat sektor, civilsamhälle och medborgare samarbetar. Alla målen finns symboliserade i en cirkel där varje mål har en egen färg. Utställningen fokuserar på fem av målen.

Utställningen

Vid entréerna finns introduktionsskyltar som innehåller fakta om utställningen. Allt är byggt i gediget material där man försökt tillvarata så mycket gammalt som möjligt. Utställningen strävar på så sätt efter återbruk och hållbarhet även i sin utformning.

Den stora ytan när man kommer in i utställningen är naturen omkring Pettsons gård. På sidorna finns uthus, hönshus och verkstad. Längst in i rummet finns Pettsons hus som man kan gå in i.

På väggen ute på **gården** finns en miljöbild som Sven Nordqvist har målat. Den fungerar som en fond till läshörnan där man kan samla en grupp. Golvet är täckt av gräs som skapats av mjuka mattor, längs kanterna finns växter och Pettson-skrot som tunnor och lådor. Det finns också möbler som besökare kan slå sig ner i.

Fiskesjön markeras med en bild på en vägg och en målad blå yta på golvet. Det finns metspön och fiskar i olika arter och storlekar.

Pettsons **hönshus** är en uteplats för hönorna och är öppet för besökare. Precis som i böckerna finns det bås för hönorna, sittpinne, fikabord och fåtölj. Hönsen är mjukisdjur som besökarna kan känna på och leka med. Man kan plocka ägg, ställa upp fika och se och lära hur höns har det, även om dessa höns har lite speciella Pettson-inslag med miniatyrmöbler.

Snickarboden är byggd som en öppen del med tre väggar, möblerade med allt det myller som man även ser i böckerna. Grundmöblemanget med snickarbänk, skåp, hyllor samt verktygsvägg är fastmonterat, men i skåpen finns också material som kan plockas fram och som kan användas vid pedagogiska aktiviteter. Observera att bland alla verktyg och pryglar gömmer sig mucklor lite här och där.

Här finns också en vevuppfinring som Sven Nordqvist har tillverkat som man kan veva på. Den sitter i en låda med hönsnät så att man kan veva på veven och se den men inte röra själva mekaniken. Det finns två bord med material för besökare där man kan prova att skissa och sätta ihop uppfinningar.

I snickarboden kan man också bygga ihop sin egen kulbana av sektioner med kardborre på baksidan som kan sättas på en filtklädd yta. Det finns plats för en halvklass att vistas samtidigt i snickarboden.

Pettsons hus finns längst in i rummet och är byggt av riktigt material som gamla fönster, tegeltak, vedspis och kaminer. Här kan man som besökare gå in i alla rum och leka, utforska i skåp och lådor och är man extra observant kan man hitta mucklor. Bakom köket finns ett litet utrymme, ett muckelhem, där allt är uppförstorat så att man känner sig väldigt liten.

Förutom fri lek i huset så finns det plats för pedagogiska aktiviteter. Det kan vara att upptäcka olika storlekar, det finns normalstora koppar, liten kopp, miniatyrkopp och STOR kopp. I sovrummet finns utklädningskläder för fantasi- och rollekar och i finrummet finns en magnetavla som delar av sönderklippta fotografier som man kan para ihop.

Vedboden och dasset är mindre sektioner i utställningen. Det går att sitta i minidasset där det finns en sits med hål och innanför vedbodsörren finns en av stationerna som är relaterade till de globala målen.

Läroplanerna

I den inledande delen för samtliga läroplaner anges miljö och hållbar utveckling som ett av det fyra perspektiv som ska genomsyra all utbildning i Sverige. Det finns således en samsyn inom detta området från förskoleverksamhet till vuxenutbildning. Svensk utbildning berörs alltså i olika delar av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Det finns emellertid inga direkta hänvisningar i styrdokumentet till Agenda 2030. Däremot finns det, i framför allt läroplanernas inledande delar, tydliga kopplingar till områden som demokrati, jämställdhet, entreprenörskap och hållbar utveckling, vilka samtliga är centrala delar i Agenda 2030.

Lpfö 18 Läroplanen för förskolan

I samband med framtagandet av en ny läroplan för förskolan introducerades också begreppet hållbar utveckling i styrdokumentet för förskolans verksamhet. Enligt Lpfö 18 ska var och en som verkar i förskolan arbeta för en hållbar utveckling. Utbildningen i förskolan ska ge barnen möjlighet att tillägna sig ett ekologiskt och varsamt förhållningssätt till sin omgivande miljö och till natur och samhälle. Förskolans verksamhet ska ge barnen möjlighet att utveckla kunskaper om hur de olika val som människor gör kan bidra till en hållbar utveckling – såväl ekonomiskt som socialt och miljömässigt.

Lgr 11 Läroplanen för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet

Genom ett miljöperspektiv får elever möjligheter att ta ansvar både för den miljö de själva direkt kan påverka, och för att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Skolans undervisning ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling. Alla elever ska få kunskaper om förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling.

Lärandeaktiviteter och globala mål

Kommande aktiviteter är ordnade efter de fem globala mål som förekommer i utställningen. Det finns förslag på lärandeaktiviteter inför, under och efter ert besök i utställningen. De utmaningar som beskrivs i Agenda 2030 är komplexa till sin natur vilket innebär att undervisningen ibland måste ske över ämnesgränserna. Så är även fallet i denna lärarhandledning, för att visa på ämnesöverskridandet finns på olika ställen i handledningen kopplingar till läroplanerna.

Utställningen fokuserar alltså på fem av målen. Varje mål har en egen plats som markeras med en fågelholk där du kan läsa eller lyssna för att få mer information.

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

I utställningen är detta mål placerad vid ett träd utanför hönshuset.

Målet handlar om att skydda, återställa och främja ett hållbart brukande av skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt stoppa förlusten av biologisk mångfald.

Hållbara ekosystem och biologisk mångfald är grunden för vårt liv på jorden. Vi har en mycket viktig uppgift för att rädda vår framtid. Vi måste kunna ge människor mat, energi, vatten, mineraler och andra naturresurser utan att vi skadar den biologiska mångfalden och ekosystemen.

Några ekosystem på land är våra skogar, våtmarker och berg. I dessa system finns miljoner av olika livsformer. Dessutom renar dessa system både luft och vatten. Att förstöra mark och hugga ner skog skapar problem och gör att växthusgaser ökar. Detta är farligt för både klimatet och djuren. På 44 år har antalet vilda ryggradsdjur minskat med 60 %.

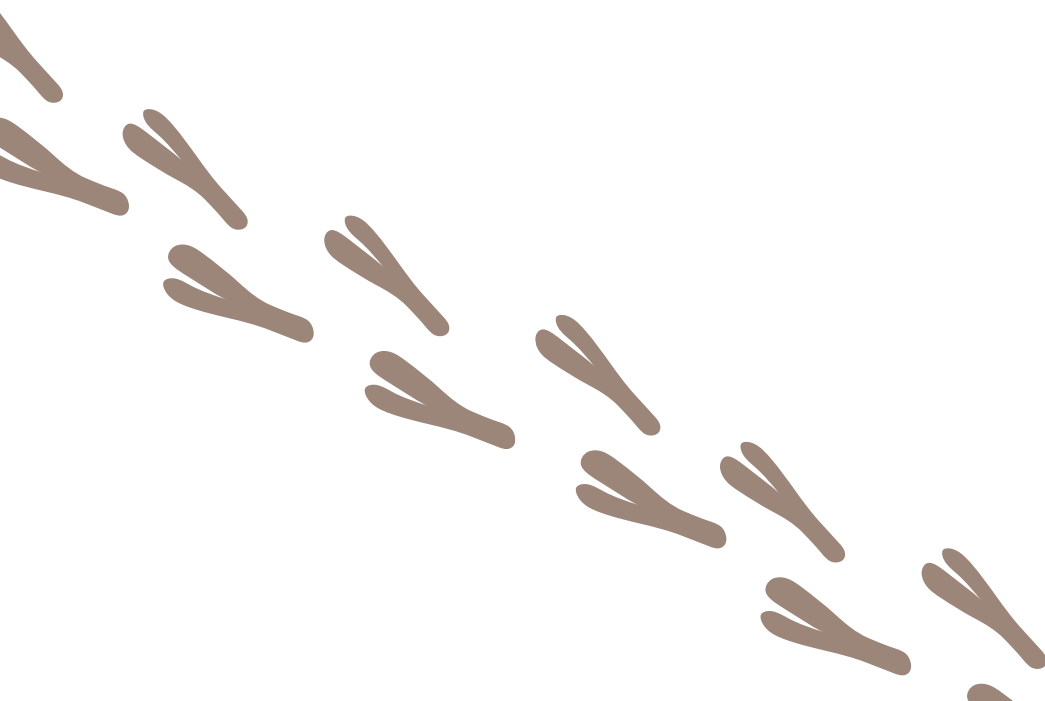
Inför besöket

Beroende på åldersnivå, gå igenom svåra ord med barngruppen/klassen.
Förslag på begrepp:

- **Ekosystem:** olika system i naturen som hänger ihop. Djur och växter, eller människor och djur och så vidare.
- **Biologisk mångfald:** att det finns många olika sorters djur och växter.
- **Mineraler:** viktiga ämnen som järn, koppar och guld. Människor behöver mineraler som magnesium, järn och zink för att våra kroppar ska fungera.
- **Livsformer:** olika typer av liv på jorden.

På förskolan/skolan

- Samtala med barnen om att det finns många olika djur runt Pettsons gård, som vi känner igen från den svenska naturen. En del djur verkar snälla och får bo på Pettsons gård. Andra som räven kan ställa till det genom att ta hönor och behöver skrämmas bort. Läs boken Rävjakten, och reflektera med barnen runt vilka djur som är tama och vilka som är vilda. Vilka djur är det som vi människor dödar för att få mat?
- Samtala och undersök med barnen hur utemiljön ser ut runt förskolan/skolan. Vilka träd, buskar och växter finns det? Undersök möjligheten att plantera en mer varierad mångfald av växter.

Under besöket

- Den biologiska mångfalden på Pettsons gård är stor. Där finns fantastiska varelser och plantor. Fundera tillsammans vilka djur och växter du tycker om respektive inte tycker om. Vad kan djuren vara bra för? Behövs alla växter och djur? Varför då?
- Besök sjön bredvid Pettson gård. Vilka fiskar kan man få napp på där? Fundera med barnen hur ekosystemet ser ut i sjön.
- Hjälp fåglarna på Pettsons gård och bygg en fågelholk i snickarboden.
- På Pettsons gård finns en mångfald av olika figurer såsom Mucklorna. Vad är de för ena? Var bor dom? Bygg ett Muckelhus i snickarboden, eller något annat som du tycker att Mucklorna behöver.

Tillbaka på förskolan/skolan

- Bygg ett insektshotell till er förskole-/skolgård. Fundera runt vilka växter som bina tycker om och som ni kan plantera runt insektshotellet.
- Fråga er lärare eller er rektor om det finns möjlighet att plantera ett träd på din förskole-/skolgård.
- Hjälp fåglarna genom att sätta upp en fågelholk på din förskole-/skolgård.
- Läs boken Stackars Pettson. I boken är Pettson deppig, men efter att Findus lurat med honom ut i skogen så mår han så mycket bättre. De sitter helt tysta i naturen och det enda som hörs är vattnet som skvalpar. Sjön är grå, himlen är grå, skogen står mörk runt omkring. Försök uppleva en stilla stund i skogen med barnen. Ta med sitt-/liggunderlag så ni kan sitta eller ligga ner. Hur känns det? Vad hör och doftar ni? Vad ser ni för färger?

15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD

